

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. sausio 21 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Anatolijaus Baranovo, Artūro Drigoto, Irmanto Jarukaičio, Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas) ir Skirgalės Žalimienės (pranešėja), sekretoriaujant Ingai Grišutinienei, dalyvaujant Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos atstovui Leonardui Urbanovičiui (Leonard Urbanovič), viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Vilniaus apygardos teismo prašymą ištirti Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punkto atitiktį Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I.

Pareiškėjas Vilniaus apygardos teismas 2013 m. rugpjūčio 13 d. nutartimi kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas ištirti, ar Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių (toliau – ir Taisyklės) 97 punktas, ta apimtimi, kuria nustatyta subsidiari objekto savininko atsakomybė už nuomininko prievoles, atitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir Civilinis kodeksas, CK) 6.245 straipsnio 5 dalies nuostatas.

Pareiškėjas nurodė, kad AB „Lesto“ su ieškiniu kreipėsi į Vilniaus 1-ąją apylinkės teismą, prašydamas iš atsakovo Vilniaus miesto savivaldybės priteisti 549,70 Lt skolos, 5 proc. metines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidas. Ieškinys grindžiamas tuo, jog ieškovas tiekė elektros energiją butui, esančiam (*duomenys neskelbtini*), Vilniuje, kuris nuosavybės teise priklauso atsakovui. Nuo 2007 m. spalio 1 d. iki 2012 m. kovo 8 d. bute buvo naudojama elektros energija, už kurią nėra atsiskaityta.

Atsakovas Vilniaus miesto savivaldybė su ieškiniu nesutiko, teigė, kad skola turi būti nurašyta, nes elektros energijos vartotojas yra miręs, o atsakovas nėra subsidiariai atsakingas už elektros energijos vartotojo neįvykdytas prievoles, nes nebuvo elektros energijos gavėju.

Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas 2012 m. gruodžio 5 d. sprendimu, vadovaudamasis Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos

Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 „Dėl elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ 97 punktu, ieškinį pripažino pagrįstu ir tenkino.

Atsakovas Vilniaus miesto savivaldybė apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 5 d. sprendimą ir ieškinį atmesti. Atsakovo teigimu, pagal suformuotą teismų praktiką prievolė už sunaudotą energiją tenka būtent galutiniam paslaugos vartotojui, nes ji kildinama iš CK nuostatų, o Taisyklės negali prieštarauti įstatymui. Atsakovo jokie santykiai su ieškovu nesiejo, ieškovo paslaugomis atsakovas nesinaudojo, todėl ir neturi prievolės mokėti už negautas paslaugas. Tikrojo elektros energijos vartotojo palikimo nepriėmė, todėl negali atsakyti už jo prievoles.

Atsiliepime į apeliacinį skundą ieškovas AB „Lesto“ prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Ieškovas paaiškina, jog atsakovas yra subsidiariai atsakingas elektros energijos tiekėjui už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą vadovaujantis Taisyklių 97 punktu.

Pareiškėjas Vilniaus apygardos teismas prašyme nurodė, kad iki Taisyklių priėmimo ginčo teisinį santykį reglamentavo Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, kurių 84 punkte buvo nuostata, analogiška įtvirtintai Taisyklių 97 punkte. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013 m. kovo 5 d. sprendimu, priimtu administracinėje byloje Nr. I¹⁴³-6/2013, pripažino, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktas prieštaravo CK 6.245 straipsnio 5 daliai. Šioje norminėje byloje Taisyklių 97 punkto atitiktis CK 6.245 straipsnio 5 daliai tiriama nebuvo. Pareiškėjo nuomone, Taisyklių 97 punktas ta apimtimi, kuria poįstatyminiame teisės akte nustatyta subsidiari objekto savininko atsakomybė už nuomininko prievoles tiekėjui ir (ar) operatoriui, taip pat gali prieštarauti CK 6.245 straipsnio 5 daliai, kurioje nustatyta, jog subsidiari atsakomybė galima tik įstatymų ar sutarčių numatytais atvejais.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013 m. rugpjūčio 26 d. nutartimi priėmė nagrinėti pareiškėjo prašymą.

II.

Atsakovas Lietuvos Respublikos energetikos ministerija atsiliepime nurodo, kad pareiškėjo prašymas yra pagrįstas. Sutinka, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punkte įtvirtinta nuostata iš esmės analogiška Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punkte įtvirtintai, kuri Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 5 d. sprendimu, priimtu administracinėje byloje Nr. I¹⁴³-6/2013, pripažinta prieštaraujančia CK 6.245 straipsnio 5 daliai.

Atsakovas pažymi, kad Taisyklių patvirtinimo metu atsakovui nebuvo žinomi teismų sprendimai, kuriuose būtų pripažinta, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktas prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Buvo įvertintas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. lapkričio 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-17/2007, kuriame konstatuota, kad vartotojų teisiniuose santykiuose, kylančiuose iš elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties, laikytinas patalpų, į kurias bus tiekama elektros energija, savininkas, todėl tuo metu atsakovui nekilo abejonių dėl galimo Taisyklių 97 punkto prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktams.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

III.

Norminėje administracinėje byloje keliamas klausimas dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punkto atitikties Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 1-231 Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. 1-38 „Dėl elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo 2010 m. vasario 11 d. įsakymas Nr. 1-38 „Dėl elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija, kuria patvirtintų taisyklių 101 punkte numatyta, kad „tuo atveju, kai Taisyklėse nustatyta tvarka sutartį yra sudaręs nuomininkas, panaudos gavėjas, laikinasis gyventojas, kitas teisėtas objekto valdytojas ar naudotojas (kai jie yra nebutiniai vartotojai), objekto savininkas yra atsakingas tiekėjui ir (ar) operatoriui už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą, vadovaujantis susitarimu, sudarytu tarp objekto savininko ir aukščiau nurodyto atitinkamo asmens dėl bendros nuomininko ir savininko atsakomybės taikymo, pagal Civilinio kodekso nuostatas“. Taigi ginčijamas teisinis reguliavimas šiuo metu pakeistas. Tačiau atsižvelgiant į tai, jog norminė administracinė byla yra nagrinėjama pagal teismo, kuriam kilo abejonės dėl individualioje civilinėje byloje taikytino norminio administracinio akto dalies teisėtumo, prašymą, konstatuotina, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas privalo išnagrinėti šį prašymą neatsižvelgdamas į tai, jog ginčijama nuostata pakeista (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-1/2006, 2007 m. vasario 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁰³-2/2007, 2009 m. sausio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-1/2009 ir kt.).

Taisyklių 97 punktą (2010 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. 1-38 originali redakcija) nustatė, jog „tuo atveju, jei Taisyklėse nustatyta tvarka sutartį yra sudaręs nuomininkas, objekto savininkas yra subsidiariai atsakingas tiekėjui ir (ar) operatoriui už nuomininko prievolių pagal sutartį tinkamą įvykdymą.“ CK 6.245 straipsnio 5 dalis nustato, jog „kreditorius, iki pareikšdamas reikalavimus asmeniui, kuris pagal įstatymus ar sutartį atsako papildomai kartu su kitu asmeniu (subsidiarioji atsakomybė), turi pagrindiniam skolininkui pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo. Jeigu pagrindinis skolininkas atsisakė atlyginti nuostolius arba kreditorius per protingą terminą iš skolininko negavo atsakymo į pareikštą reikalavimą, tai kreditorius gali pareikšti reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo subsidiariai atsakingam skolininkui.“

Atsakomybė pripažįstama subsidiariaja, kai yra du atsakomybės subjektai – pagrindinis ir papildomas. Papildomo skolininko pareiga atsakyti atsiranda tik kai pagrindinis skolininkas atsisako įvykdyti savo prievolę ar jos neįvykdo per nustatytą terminą. Tokiais atvejais kreditorius pirmiausiai privalo pareikšti reikalavimą pagrindiniam skolininkui.

Pareiškėjas prašyme teigia, jog iki Taisyklių priėmimo ginčo teisinį santykį reglamentavo Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, kurių 84 punkte buvo nuostata, analogiška įtvirtintai Taisyklių 97 punkte. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2013 m. kovo 5 d. sprendimu, priimtu administracinėje byloje Nr. I⁴⁴³-6/2013, pripažino, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktą prieštaravo CK 6.245 straipsnio 5 daliai. Šioje norminėje byloje Taisyklių 97 punkto atitiktis CK 6.245 straipsnio 5 daliai tirama nebuvo. Pareiškėjo nuomone, Taisyklių 97 punktą ta apimtimi, kuria poįstatyminiame teisės akte nustatyta subsidiari objekto savininko atsakomybė už nuomininko prievolės tiekėjui ir (ar) operatoriui, taip pat gali prieštarauti CK 6.245 straipsnio 5 daliai, kurioje nustatyta, jog subsidiari atsakomybė galima tik įstatymų ar sutarčių numatytais atvejais.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad šioje norminėje administracinėje byloje sprendžiamas klausimas, ar Taisyklių 97 punktą prieštaravo Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5

daliai, ir nėra sprendžiamas klausimas, ar individualioje byloje, kurioje Vilniaus apygardos teismas kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą, tarp bylos šalių neegzistuoja Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 dalyje numatyti pagrindai. Šias aplinkybes turi nustatyti individualią bylą nagrinėjantis teismas.

IV.

Minėta, kad šioje norminėje administracinėje byloje keliamas klausimas, ar Taisyklių 97 punktas neprieštarauja CK 6.245 straipsnio 5 daliai tuo aspektu, jog poįstatyminiu teisės aktu įtvirtina turtinę atsakomybę, kuri, tikėtina, nėra numatyta įstatyme.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad šioje byloje aktualus yra Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas norminėje administracinėje byloje Nr. I¹⁴³-6/2013 dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punkto, kuriame buvo įtvirtinta nuostata analogiška tiriamajai šioje norminėje byloje, atitikties Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai. Minėtu sprendimu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pripažino, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktas prieštaravo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Išplėstinė teisėjų kolegija minėtoje byloje Nr. I¹⁴³-6/2013 konstatavo, kad Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktas besąlygiškai nustatė savininko subsidiariąją atsakomybę už nuomininko, sudariusio elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, prievolių pagal šią sutartį tinkamą įvykdymą; subsidiariosios atsakomybės atsiradimas nebuvo siejamas su sutarties, kuria tokia atsakomybė būtų nustatyta (prisiimta), sudarymu ar kitu iš įstatymo kylančiu pagrindu šiai atsakomybei atsirasti (pvz., garantija (CK 6.90 str. 1 d.). Vertindamas operatoriaus ar tiekėjo, buto savininko ir nuomininko teisinius santykius bei jų teisinį reglamentavimą, teismas vadovavosi bendrosiomis Civilinio kodekso normomis bei specialiaisiais teisės aktais – Elektros energetikos įstatymu ir vertintomis Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklėmis. Teismas, išanalizavęs Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. įstatymo Nr. IX-2307 redakcija) nuostatas (27 ir 29 straipsnius, reglamentuojančius atsiskaitymo garantijas tiekėjams ir 2 straipsnio 13 ir 35 dalis, apibrėžiančias vartotojo sąvoką), taip pat Civilinio kodekso 6.383–6.391 straipsnius, reglamentuojančius energijos pirkimo-pardavimo sutartį, konstatavo, kad nebuvo įstatyminio pagrindo nustatyti tokio plataus pobūdžio ir apimties atsakomybę. Taigi ginčijama nuostata poįstatyminiame teisės akte buvo įtvirtinta bendro pobūdžio ir iš esmės nauja teisės norma, kuria buvo nustatytas savarankiškas subsidiariosios turto savininko atsakomybės atsiradimo pagrindas. Toks reguliavimas nekyla iš įstatymų ir nėra grindžiamas įstatymu, sudaro prielaidas nepateisinamai ir be pakankamo pagrindo išplėsti ir taikyti savininkui subsidiariąją atsakomybę net tais atvejais, kai nėra sudaryta sutartis šiuo klausimu ar subsidiarioji atsakomybė nekyla iš kitų įstatymuose nustatytų pagrindų. Šių išvadų negali paneigti ir Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 29 punktas (2005 m. spalio 7 d. įsakymo Nr. 4-350 redakcija), kuriame nustatyta, kad Taisyklių 26 punkte nurodytas sutartis operatoriai ar tiekėjai gali sudaryti ne tik su savininkais, bet ir su nuomininkais, kai yra savininko rašytinis sutikimas. Savininko rašytinis sutikimas, kad nuomininkas sudarytų sutartį, išplėstinės teisėjų kolegijos manymu, pats savaime nereiškia, jog savininkas išreiškė valią prisiimti subsidiariąją atsakomybę už nuomininką dėl elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarties vykdymo.

Sprendžiant dėl šioje norminėje byloje vertinamų Taisyklių 97 punkto atitikties CK 6.245 straipsnio 5 daliai, tikslinga įvertinti šių Taisyklių galiojimo metu aktualų teisinį reglamentavimą, lyginant jį su reglamentavimu, galiojusiu Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių galiojimo metu.

2012 m. sausio 17 d. Elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymu Nr. XI-1919 minėtas įstatymas išdėstytas nauja redakcija, kurioje atsiskaitymo garantijos visuomeniniam ir

nepriklausomam tiekėjams reglamentuojamos atitinkamai 45 ir 47 straipsniuose, kuriuose, kaip ir ankstesnėje įstatymo redakcijoje subsidiarioji savininko atsakomybė už nuomininką, kuris sudarė elektros energijos pirkimo-pardavimo sutartį, nenustatyta.

Aktualių Taisyklių galiojimo laikotarpiu nesikeitė ir Civilinio kodekso septinto skyriaus, reglamentuojančio elektros energijos pirkimą-pardavimą, nuostatos (6.383–6.391 str.). Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 29 punkte (2005 m. spalio 7 d. įsakymo Nr. 4-350 redakcija) įtvirtintos nuostatos, kad sutartis operatoriai ar tiekėjai gali sudaryti ne tik su savininkais, bet ir su nuomininkais, kai yra savininko rašytinis sutikimas, iš esmės pažodžiui atkartotos Taisyklių 18 punkte. Tačiau nėra pagrindo nesutikti su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 5 d. sprendime administracinėje byloje Nr. I¹⁴³-6/2013 išreikšta išplėstinės teisėjų kolegijos pozicija, kad savininko rašytinis sutikimas pats savaime nereiškia valios išreiškimo priimti subsidiariąją atsakomybę už nuomininką dėl elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarties vykdymo.

Taigi nagrinėjamu atveju nustatius, jog bylai reikšmingas įstatyminis reglamentavimas iš esmės nebuvo pasikeitęs ir šioje byloje vertinamų Taisyklių galiojimo metu, ir atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje vertinamų Taisyklių 97 punktas pažodžiui atkartoja Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 84 punktą, pripažintą prieštaravusiu CK 6.245 straipsnio 5 daliai, išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad Taisyklių 97 punktas taip pat prieštarauja CK 6.245 straipsnio 5 daliai.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-38 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių 97 punktas prieštaravo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.245 straipsnio 5 daliai.

Sprendimas neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas leidinyje „Valstybės žinios“.

Teisėjai

Anatolijus Baranovas

Artūras Drigotas

Irmantas Jarukaitis

Ričardas Piličiauskas

Skirgailė Žalimienė